

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“กิเลสพณฺณ – เครื่องผูกคือกิเลส”

กิเลสพณฺณ อ่านตามภาษาบาลีว่า กิ - เล - สะ - พัน - ทะ - นะ มาจากคำว่า กิเลส (เครื่องเศร้าหมองของจิต) กับคำว่า พณฺณ (เครื่องผูก) จึงรวมกันเป็น กิเลสพณฺณ แปลว่า เครื่องผูกคือกิเลส ซึ่งเป็นเครื่องผูกภายใน เปลื้องออกได้ยาก ตามข้อความในธัมมปัทมสูตร อรรถกถา ขุททกนิกาย คาถาธรรมบท ดังนี้ว่า

“บทว่า พุပ္พมฺภจฺ (เปลื้องออกยาก) ความว่า ชื่อว่า เปลื้องได้โดยยาก ก็เพราะเครื่องผูกคือกิเลส อันเกิดขึ้นด้วยอำนาจแห่งความโลภแม้คราวเดียว ย่อมเป็นกิเลสอันบุคคลเปลื้องได้โดยยาก เหมือนเต่าเปลื้องจากที่เป็นที่ผูกได้ยาก ฉะนั้น นักปราชญ์(ผู้มีปัญญา)ทั้งหลาย ตัดเครื่องผูกคือกิเลส นั้น แม้อันมัน อย่างนั้น ด้วยพระขรรค์คือญาณ (ปัญญา) เป็นผู้หมดความเยื่อใย ละกามสุขแล้ว เว้นรอบ คือ หลีกออก”

ตามความเป็นจริงแล้ว เครื่องผูกในภายนอก ไม่ว่าจะเป็นเชือก โซ่ตรวน เป็นต้น ไม่ใช่เครื่องผูกที่มั่นคง เพราะเหตุว่าผู้ที่ถูกผูกด้วยเครื่องผูกเหล่านี้ ยังมีโอกาสหลุดพ้นไปได้ สามารถทำลายแล้วออกไปได้ หรือแม้กระทั่งขณะที่ถูกผูกอยู่นั้น สามารถเดินทางไปไหนมาไหนได้ ทำงานต่าง ๆ ก็ได้ จึงไม่ถือว่าเป็นเครื่องผูกที่มั่นคง แต่เครื่องผูกที่มั่นคง นั้น ได้แก่ กิเลสทั้งหลายทั้งปวง มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นต้น ไม่เว้นแม้แต่ประเภทเดียว ผูกไว้ไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้น ซึ่งพาให้ตกต่ำเพียงอย่างเดียว ไม่นำประโยชน์ใดๆ มาให้เลยแม้แต่น้อย บุคคลผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ชื่อว่า เป็นผู้ถูกผูกด้วยเครื่องผูก คือ กิเลส ทำให้ไม่สามารถออกไปจากวัฏฏะได้ ยังเต็มไปด้วยทุกข์ประการต่างๆ มากมายอันเนื่องมาจากกิเลสนั่นเอง

การได้เกิดมาเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ได้ยากแสนยาก เพราะต้องเป็นผลของกุศลกรรมเท่านั้นจึงจะทำให้ได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เมื่อเกิดมาแล้วก็มีชีวิตเป็นไปตามเหตุปัจจัย ตามการสะสมของแต่ละบุคคล และสุดท้ายแล้วก็ต้องละจากโลกนี้ไปด้วยกันทั้งนั้น ไม่มีใครรอดพ้นจากความตายไปได้เลย เพราะสัตว์โลกถูกความตายครอบงำไว้ และจะต้องพลัดพรากจากทุกสิ่งทุกอย่างไป ทั้งทรัพย์สินสมบัติ ญาติพี่น้อง เป็นต้น นี่คือความจริงที่ทุกคนควรรู้ ความจริงเป็นอย่างไรก็ต้องเป็นอย่างนั้น จะไปเปลี่ยนแปลงความจริงให้เป็นอย่างอื่น ก็ไม่สามารถที่จะเป็นไปได้เลย ถึงแม้ว่าชีวิตประจำวันอาจจะมีพ่อแม่ พี่น้อง ญาติมิตรได้คอยช่วยเหลือในกิจการงานต่างๆ บ้าง แต่ในที่สุดแล้ว ก็จะต้องจากกันและกันอยู่ดี ด้วยความตายที่เกิดขึ้น บุคคลเหล่านั้น ไม่สามารถติดตามไปช่วยเหลืออะไรในภพหน้าได้ เมื่อเป็นอย่างนี้แล้วอะไรที่จะเป็นที่พึ่งจริงๆ ในชีวิต ที่จะค่อยๆ เปลื้องเครื่องผูกคือกิเลสที่สะสมมานานแสนนานได้ และเครื่องผูกดังกล่าวนี้ ก็เป็นเครื่องผูกที่เปลื้องออกได้โดยยากเป็นอย่างยิ่ง

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง ในส่วนของกิเลสซึ่งเป็นอกุศลธรรมนั้น มีมากมาย โดยนัยประการต่างๆ เพื่ออนุเคราะห์แก่ออกุศลแก่สัตว์โลกให้ได้เข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริง เป็นเครื่องเตือนให้แต่ละคนได้เข้าใจว่า ตนเองมากไปด้วยกิเลสเพียงใด เพื่อจะได้ไม่สำคัญผิดว่าตนนั้นมีกิเลสน้อยหรือว่าหมดกิเลสแล้ว เพราะตราบใดก็ตามที่ยังไม่รู้ความจริงของสภาพธรรม ก็ยังไม่สามารถที่จะดับกิเลสอะไรๆ ได้เลย พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงเป็นไปเพื่อความเข้าใจความจริงของสิ่งที่มีจริงตามความเป็นจริง เพื่อขัดเกลาละคลายความไม่รู้ ความเห็นผิด และกิเลสทั้งหลายทั้งปวง ถ้าหากไม่มีการฟังพระธรรม ไม่มีทางที่ความเข้าใจถูกเห็นถูกจะเจริญขึ้นได้เลย และสามารถที่จะกล่าวได้ว่าจะไม่รู้ตลอดไป ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง

ตราบใดที่ยังเป็นผู้ที่มีกิเลสอยู่ ก็ยังไม่พ้นจากเครื่องผูกที่ไม่รู้จัก คือกิเลสที่มีอยู่ภายในไปได้ ยังถูกผูกไว้ด้วยกิเลสนานาประการ ถูกผูกแล้วไม่รู้สึกรู้ว่าถูกผูก ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ชาติหนึ่งชาติเดียวเท่านั้น แต่เป็นอย่างนี้มาอย่างเนิ่นนานในสังสารวัฏฏ์ จึงมีความประพฤติเป็นไปด้วยอำนาจของกิเลสมากมายซึ่งไม่นำมาซึ่งประโยชน์ใดๆทั้งสิ้น มีแต่โทษ นำมาซึ่งผลที่เป็นทุกข์เดือดร้อนโดยส่วนเดียวเท่านั้น

บุคคลผู้ถูกผูกไว้ด้วยเครื่องผูกกิเลส ก็รู้ว่าถูกผูก จนกว่าจะมีโอกาสได้ฟังพระธรรม ได้ฟังความจริงที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดง จึงจะรู้ว่าตนเองถูกผูกด้วยกิเลส และกิเลสที่แต่ละบุคคลมีนั้น ก็มากมายเหลือเกิน เมื่อเป็นเช่นนี้ บุคคลผู้เห็นประโยชน์ของการอบรมเจริญปัญญา จึงไม่ละเลยโอกาสที่สำคัญในชีวิตที่จะได้ฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรม สะสมปัญญาต่อไป เพราะปัญญาเท่านั้นที่จะเป็นเครื่องตัดเครื่องผูกคือกิเลสได้ เหมือนอย่างพระอริยบุคคลทั้งหลายในอดีตที่ท่านตัดเครื่องผูกคือกิเลสได้ด้วยปัญญา

ธรรม ละเอียด ลึกซึ้งอย่างยิ่ง เป็นโอกาสที่ดีสำหรับผู้ที่สะสมเหตุที่ดีมาแล้ว เห็นประโยชน์ของการได้เข้าใจความจริง จะได้สะสมปัญญาเป็นที่พึ่งต่อไป จนกว่าจะถึงความสมบูรณ์พร้อมของปัญญาได้ในที่สุด เพราะการที่ปัญญาจะมีมาก ก็จะต้องเริ่มจากการฟังพระธรรม สะสมไปที่ละเล็กทีละน้อย ไม่ขาดการฟังพระธรรมเป็นปกติในชีวิตประจำวัน เพราะพระธรรมแต่ละคำที่แต่ละคนได้ยินได้ฟังนี้ มาจากการทรงบำเพ็ญพระบารมีนานแสนนานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ละคำคือพระมหากรุณาคุณ ตั้งแต่ครั้งทรงบำเพ็ญพระบารมีเป็นพระโพธิสัตว์จนกระทั่งได้ทรงตรัสรู้ มีค่ามากอย่างยิ่งสำหรับที่จะแก้ออกุศลให้ผู้ฟังผู้ศึกษาให้เกิดความเข้าใจถูกเห็นถูกตามความเป็นจริงโดยตลอด.

ชมรมบ้านธัมมะ มศพ. : www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๑-๘๓๒๐๕๗๗